

בס"ד יום ראשון לסדר "זאת חוקת התורה, ויקחו אליך פרה אדומה" כ"ב סיון תשפ"ג לפ"ק

לכבוד המחנך הדגול הר"ר ..... שליט"א מנהל ת"ת ..... פעיה"ק ירושלים תו"ב

ע"ד שאלתך אשר נשאלת על ידי המלמדים שמלמדים לתשב"ר פרשת השבוע "זאת חוקת התורה": ויקחו אליך פרה אדומה, ושאלוהו התינוקות יניקים וחכימיו, ושאלה זו חוזרת ונשנית כל שנה על ידי התלמידים, איך יתכן שהקב"ה יצוה על בני ישראל להביא פרה אדומה, והרי מעולם לא שמענו וגם אבותינו לא סיפרו לנו שראו פרה אדומה, וכל הפרות שראינו היו שחורות או שחורות ולבנות, או שהיו חומות, אבל מעולם לא ראינו פרה אדומה, ובודאי שהקב"ה לא יצוה לישראל לקחת פרה אדומה שאינה קיימת במציאות. המלמדים משייבים להם בדרך כלל, שאין הכי נמו שבאמת היתה הפרה אדומה בצבע אדום, וכנראה שבכל פעם שהיו ישראל נצרכים לפרה אדומה נולדה בעדרם פרה אדומה בדרך נס, עכת"ד.

אמנם הנה כל זה אינו דבר פשוט הוא, שהרי אין סומכין על הנס, וכי יעלה על הדעת שהקב"ה יצוה אותנו על דבר שאי אפשר לקיימו בלי נס, אלא ודאי שפרה אדומה היתה נמצאת בדרך הטבע, וכן הם מצויים בזמנינו, אלא בהכרח שמה שהתורה הקדושה קוראה אותה "אדום" אין זה רק אותו האדום שאנו רגילים בזמנינו [דהתורה קוראת גם לצבע שאנו קוראים בזמנינו "חום" בשם "אדום"].

ואם תאמר, והרי פרה אדומה היתה דבר נדיר ואם נאמר שהיה צבעה חום הרי פרות מצאנו שהן חומות, ולמה היו דמיה יקרים. אולם באמת שמה שהיו דמיה יקרים הוא לסיבה אחרת, וכמו שאמרו בגמ' (עבודה זרה נד ע"א) אמאי דמיה [של פרה אדומה] יקרין, הואיל ושתי שערות פוסלות בה. מבואר להדיא דמה ששתי שערות פוסלות בה זה הוא הגורם למה שדמיה יקרים, ולא הצבע הנדיר שלה. ועתה יאמרו המלמדים לתלמידיהם, שבדורות האחרונים ישנה טעות גדולה ביסודי השמות הנכונים של הצבעים כפי שקראו להם הקדמונים, דבאמת יסודי הצבעים היו חמשה צבעים שהם האבות: שחור, לבן, כחול, אדום, ירוק (הכולל צהוב וירוק) ושמותיהם והגדרותיהם ברורים, והם נתחלקו לגוונים אחרים על ידי ערבוב הצבעים זה בזה, בדורות האחרונים נתנו שמות לצבעים המעורבים, וכך יצא שרק לצבע האדום הבהיר קראו אדום ואילו לאדום העמוק יותר קראו חום. וזו היא סיבת התמיהה של התשב"ר כי הם רגילים לקרות לצבע זה חום ולצבע זה אדום, אף שלאמיתו של דבר מה שהגדירו הקדמונים אדום אין זה בדיוק אותו אדום שקוראים אותו כן בזמנינו, היינו כי הם חושבים שמה שאמרה תורה פרה אדומה הכוונה שהיא אדומה בצבע אדום הבהיר שאנחנו קוראים לו בזמנינו אדום אבל לאמיתו של דבר כוונת התורה היא לצבע שאנו קוראים בזמנינו חום.

ובזה נביא כמה הוכחות לזה מש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים. בגמ' בכורות (ו ע"א ד"ה) חמור אדום שילדה מין חמור כתב רש"י שם קמ"ל סתם סוסים אדומים הן. ובזכריה ה' (ו ב) אמר הנביא שראה במחזה סוסים אדומים, וכי יש סוסים בצבע אדום, והלא כל הסוסים שאנו רואים הם בצבע חום או שחור לבן, ובהכרח שהכוונה לאדום אחר. כמו כן ישנם עוד כמה מקומות שיש משם ראיות מפורשות שהכוונה היא לצבע שאנו קוראים לו בזמנינו חום עיין רש"י (בראשית ל לב ד"ה חום) וז"ל: שחום דומה לאדום, רוש בלע"ז [אדום] לשון משנה שחמתית ונמצאת לבנה, לענין התבואה, ע"כ. וגם היום בשפה הצרפתית קוראים לאדום "רוש".

וכן אפשר להמחיש את הדבר להתלמידים ביתר שאת, דהנה כאשר מקלפים פירות כגון תפוח או תפוז וכו' אם משהים אותו באויר קליפתו הלבנה משנה את צבעה לחום [וזה דוגמא שכל ילד יכול לראותה בחוש], ובאמת אין זה חום אלא אדום כמפורש ברש"י (סוכה לה ב) כאהינא סומקא כתמרא אדומה ואף זה אחר שנקלף נהפך לאדמומית, ע"כ. וכן כתב ברא"ש (שם) שכל כל הפירות הנקלפין מאדומים. וכן מצינו במכילתא דרשב"י (פרק טז פסוק א) שמבואר בדבריו שם שצבע זרע הפשתן הוא אדום [על אף שהיום אנו קוראים לצבע זה חום]. הרי להדיא שמה שאנו קוראים אותו בזמנינו חום הוא הנקרא בש"ס ובספרי הקדמונים בשם אדום. וכן מצינו שחום הכונה לאדום ברשב"ם (בבא בתרא פג ב): שחמתית - אדומה על שם חמה שמאדימתן, ע"כ.

דוגמא מוחשית נוספת שבה יכולים להמחיש לילדים, הוא קליפת הקור"א שהלולב סגור עמו, והקור"א הזה צבעו חום כמו שאנו קוראים בזמנינו, וזה אינו שהרי מבואר בראשונים שכתבו שהקור"א צבעו אדום. כמו שראינו ברש"י (גיטין סט ע"א) שכתב דסומקא דלולבא [האדום שבלולב] הוא דבר הגדל בלולב, וכן הבית יוסף (סימן תרמה ד"ה נחלקה התיימת) כתב על הקור"א וז"ל: אבל אצלנו נמצא וכו' כמין דבר אדום בלולב מצד פניו שהוא מחבר שני הוצים אלו, ע"כ. עוד מצאנו בשו"ע (יו"ד שלג ס"ח) בדיני ראשית הגז שכתב וז"ל: ואם היו שני מינים, כגון גזיה לבנה וגזיה שחומה פי' אדומה וכו', ע"כ. הרי שקראו למה שאנו קוראים חום בשם אדום. ודע, שמה שאנו קוראים בזמנינו בדורות האחרונים 'אדום' על אדום בהיר, בש"ס ופוסקים לא קראו לו בשם "אדום", אלא "אינו אדום" או "אינו אדום כל כך" כלשון הגמרא (נדה סה ב) רבי מאיר אומר וכו' אינו אדום וכו' ועיין במאירי שם שהכוונה שאינו אדום כל כך. ועוד יש להאריך בזה בהרבה ראיות והוא נכון וברור, ואכמ"ל.

מכל הנ"ל עולה, דבדורות האחרונים נשתנו השמות האמיתיים של הצבעים כמו שמפורש במשנה ברורה (סי' לב ס"ק קכ"ח) שכתב בשם החתם סופר "וכן דרכו של רוב דיו לכשיזקין יכה מראיתו ויתהפך קצת לאדמדום ונעשית כעין מראה שקוראין בלשון אשכנז "בראון", הרי לנו דהצבע האמיתי הוא אדום אלא שבאשכנז שינו שמו ל"בראון" הנקרא בזמנינו חום, וכן שמעתי מאאמו"ר מרן בעל הקנה בשם זי"ע שפרה אדומה מה שכתוב בתורה הכוונה שאנו קוראים בזמנינו חום.

וכלל זה חוץ ממה שעל פיו שייך להבין דיני הפרה אדומה הוא נוגע לכמה וכמה גופי תורה והלכה למעשה, ולכן כאן המקום להחזיר לתלמידים שדבר זה יהיה בידם גירסא דינקותא דלא משתכחא, וה' יהיה בעזרם להנחיל לתשב"ר הבל תשב"ר שאין בו חטא יסודות נאמנים בתוה"ק שעל פיהם יעלו ויגדלו לאילנא רברבא.

יה"ר שנוכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא ולא תצא ח"ו תקלה מתחת ידינו

Handwritten signature

